

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧЕРНІГІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ФІНАНСИ І КРЕДИТ. ВСТУП ДО ФАХУ
Методичні вказівки
до практичних занять
для студентів напрямку підготовки 6.030508 – «Фінанси і кредит»
денної форми навчання

Затверджено
на засіданні кафедри фінансів
Протокол № 10 від 10 березня 2015 р.

ЧЕРНІГІВ ЧНТУ 2015

Фінанси і кредит. Вступ до фаху. Методичні вказівки для практичних занять для студентів напряму підготовки 6.030508 «Фінанси і кредит» денної форми навчання / Укл.: Ільчук В.П., Сидоренко І.В. – Чернігів: ЧНТУ, 2015. – 35 с.

Укладач: Ільчук Валерій Петрович, доктор економічних наук, професор
Сидоренко Ірина Володимирівна, кандидат економічних наук,
доцент

Відповідальний за випуск: Ільчук Валерій Петрович, завідувач кафедри фінансів,
доктор економічних наук, професор

Рецензент: Панченко О.І., кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування Чернігівського національного технологічного університету

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
1 ЗМІСТ ДИСЦИПЛІНИ.....	5
1.1 Тематика практичних занять.....	5
1.2 Зміст та обсяг самостійної роботи.....	10
2 ПЛАНИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ.....	11
ТЕМА 1. Предмет, мета і завдання курсу «Вступ до фаху» для спеціальності «Фінанси і кредит». Професія фінансиста в Україні.....	11
ТЕМА 2. Загальні аспекти підготовки фінансистів в Україні.....	13
ТЕМА 3. Фінанси та фінансова наука: історія, становлення, розвиток	18
ТЕМА 4. Характеристика фінансової системи України.....	22
ТЕМА 5. Фінансова інфраструктура – сукупність взаємопов’язаних складових, які забезпечують професійну діяльність майбутніх фінансистів.....	24
ТЕМА 6. Особливості фінансової діяльності суб'єктів господарювання в різних секторах економіки.....	28
3 ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ.....	32
4 ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ЗАЛІКУ.....	33
5 ПОРЯДОК І КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ.....	34

ВСТУП

Дисципліна «Вступ до фаху» є вибірковою базового циклу професійної підготовки студентів галузі знань – 0305 «Економіка і підприємництво» та напрямку – 6.030508 «Фінанси і кредит» і викладається з метою засвоєння необхідних теоретичних знань, які є базовими для майбутнього фінансиста.

Дисципліна «Вступ до фаху» базується на знаннях, отриманих у рамках програми середньої освіти в курсах «Правознавство» та «Основи економіки». Вивчення дисципліни орієнтує студентів на засвоєння блоку базових та профільюючих дисциплін, таких, як «Мікроекономіка», «Макроекономіка», «Економіка підприємств», «Фінанси», «Фінанси підприємств», «Фінансовий ринок», «Гроші та кредит» та інших.

Вивчення дисципліни сприяє формуванню наукового рівня економічного мислення майбутнього фахівця та дає можливість познайомити першокурсника з основами професії фінансиста та особливостями його професійної діяльності, а також із організаційними аспектами процесу підготовки майбутніх фінансистів у вищому навчальному закладі (ВНЗ), націленого на розвиток особистості і досягнення вимог професійної характеристики бакалавра, спеціаліста та магістра за фахом «Фінанси і кредит».

Предметом дисципліни є вивчення основних аспектів професійної підготовки та діяльності майбутніх фінансистів.

Мета дисципліни – ознайомлення студентів з основами майбутньої спеціальності та особливостями підготовки кваліфікованих бакалаврів, спеціалістів та магістрів у галузі фінансів та кредиту, а також формування у студентів комплексного розуміння системи взаємозв'язків у фінансовій системі країни, в окремих сферах фінансів суб'єктів господарювання, державних фінансів та на фінансовому ринку.

Для досягнення цієї мети виконуються такі *завдання*:

- ознайомлення студентів з майбутньою професією;
- доведення до відома студентів організаційних основ підготовки майбутніх фінансистів;
- дослідження психологічних аспектів професійної діяльності фінансиста;
- виявлення сутності та значення фінансів, фінансової науки, фінансових відносин у професійній діяльності майбутніх фахівців;
- розгляд фінансової системи країни як сукупності сфер та ланок різних секторів професійної діяльності фінансистів;
- знайомство з основними сферами професійної діяльності фінансистів як складових фінансової інфраструктури.

Дані методичні вказівки допоможуть студентам першого курсу вирішити ці завдання, складаються із змісту навчальної дисципліни відповідно до робочої навчальної програми, структури та завдань до практичних занять, перелік питань для самоконтролю та перевірки здобутих теоретичних знань та рекомендована література.

1 ЗМІСТ ДИСЦИПЛІНИ

1.1 Тематика практичних занять

Змістовний модуль 1. Організаційні основи професійної підготовки майбутніх фінансистів

Тема 1. Предмет, мета і завдання курсу «Вступ до фаху» для спеціальності «Фінанси і кредит». Професія фінансиста в Україні.

Мета, завдання, предмет дисципліни «Вступ до фаху». Зв'язок дисципліни з іншими курсами. Основні вимоги щодо вмінь і знань майбутнього фахівця з фінансів: бакалавра, спеціаліста, магістра.

Структура, зміст навчального курсу, вимоги щодо його вивчення. Навчально-методична література.

Особливості професії фінансиста. Сучасне визначення терміну «фінансист». Виникнення професії фінансиста. Затребуваність фінансистів на сучасному етапі. Визначення професії фінансиста та основні професійні напрями його діяльності на сучасному етапі в Україні. Основні умови діяльності фахівця з фінансів. Значення професії фінансиста для суспільства.

Сучасні вимоги ринку праці до фінансистів. Сучасний стан підготовки фінансистів вищої кваліфікації в Україні. Державне регулювання вимог до фінансиста, відповідно до діючого законодавства. «Довідник кваліфікаційних характеристик професій працівників», затвердженим наказом Міністерства праці та соціальної політики України від 29.12.2004 р. № 336. «Класифікатор професій ДК 003:2010», затверджений Держспоживстандартом України 28.07.2010. «Каталог посадових інструкцій». «Кодекс законів про працю» №322-VIII від 10.12.1971, ред. від 17.05.2012. Необхідність фінансиста підвищувати свою кваліфікацію. Недержавне регулювання вимог до фінансиста. Підвищення кваліфікації професійними фінансистами. Організація отримання сертифікатів професійними фінансистами в Україні (підтвердження рівня кваліфікації). Роль та значення міжнародної сертифікації фінансистів. Переваги міжнародної професійної ступіні фінансиста. Міжнародні програми сертифікації у сфері фінансів та аудиту, що реалізуються в Україні.

Компетентнісна модель фінансиста та її застосування у процесі підготовки фахівців з фінансів. Сутність компетентності. Універсальні (ключові) компетенції у професійній діяльності фахівців з фінансів. Характеристика особистісних компетенцій фінансиста. Професійні компетенції фахівців з фінансів. Основні виробничі функції, які повинні виконувати фахівці з фінансів (бакалаври, спеціалісти, магістри).

Тема 2. Загальні аспекти підготовки фінансиста в Україні.

Концепція професійної підготовки майбутніх фінансистів в Україні. Підготовка фахівців з вищою фінансово-економічною освітою в Україні.

Нормативно-правові документи, що визначають концептуальні положення щодо професійної підготовки майбутніх фахівців у вищих навчальних закладах України. Особливості концепції вищої фінансово-

економічної освіти в Україні. Основні вимоги до фінансово-економічних кадрів у різних економічних умовах (адміністративно-командної та ринкової економіки). Ключові завдання що стоять перед державою стосовно покращання системи вищої фінансово-економічної освіти на сучасному етапі в Україні. Методологічні засади концепції професійної підготовки фахівців у вищих навчальних закладах. Ступенева кредитно-модульна система підготовки майбутніх фінансистів. Структура освітньо-професійної програми підготовки фахівців з фінансів. Програма навчання студентів за відповідним освітньо-кваліфікаційним рівнем. Шляхи інноваційного розвитку студентів у контексті забезпечення якості освіти в Болонському процесі.

Організаційні засади навчально-виховного процесу у вищому навчальному закладі (ВНЗ). Визначення навчально-виховного процесу у ВНЗ. Закон України «Про вищу освіту» та його основні положення. Структура та стандарти вищої освіти (ВО) в Україні. Система ВО в Україні та її основні складові. Органи управління у галузі ВО (керуюча підсистема). ВНЗ усіх форм власності та інші учасники ВО (керована підсистема). Державне забезпечення діяльності ВНЗ. Основні принципи управління ВНЗ. Безпосереднє управління навчально-виховним процесом у ВНЗ. Роль структурних підрозділів ВНЗ (кафедр, факультетів, інститутів, філій тощо) в управлінні навчально-виховним процесом. Особливості діяльності робочих органів (ректорату; деканату; приймальної комісії) та органів студентського самоврядування у навчально-виховному процесі ВНЗ. Формами організації навчального процесу у ВНЗ. Основні види навчальних занять у ВНЗ. Науково-педагогічні працівники та особи, які навчаються у ВНЗ.

Наукові та науково-технічні аспекти підготовки фахівців. Правова база наукової та науково-технічної діяльності у ВНЗ України. Сутність та склад наукової та науково-технічної діяльності у ВНЗ України. Схема організації науково-дослідної діяльності у ВНЗ. Характеристика науково-дослідної діяльності студентів (НДДС). Основні завдання, зміст, форми та напрями НДДС. НДДС у межах навчального процесу. Науково-дослідницька робота, що здійснюється поза навчальним процесом. Науково-організаційні заходи; конференції, конкурси тощо. Сучасна система підготовки наукових та науково-педагогічних працівників вищої кваліфікації в Україні.

Психолого-педагогічні аспекти навчально-виховного процесу у вищій школі. Навчально-виховний процес у ВНЗ за дослідженням психологів та педагогів. Дидактичні особливості та структура навчально-виховного процесу у ВНЗ. Характеристика процесу та системи виховання у ВНЗ. Основні функції процесу навчання: освітня (оволодіння знаннями); виховна (формування світогляду, культури особистості, уміння працювати, спілкуватися, контролювати себе, розвиток відповідальності, дисципліни, сили волі, толерантності, гідності тощо); розвиваюча (розвиток мислення, пам'яті, творчих здібностей здатності до аналізу, синтезу, порівняння, узагальнення, класифікації, структурування, аргументації). Взаємозв'язок елементів процесу навчання у ВНЗ (стимуляційно-мотиваційний змістовий, операційно-

діяльнісний, контрольньо-регулювальний та оціночно-результативний компоненти процесу навчання). Процес навчання як сукупність двох взаємопов'язаних процесів - викладання та навчання. Сутність та методологічні основи навчання у ВНЗ. Процес виховання у ВНЗ. Сутність та значення виховання, самовиховання та перевиховання у ВНЗ. Основні завдання виховання у вищому навчальному закладі.

Професійне самовизначення майбутніх фахівців. Основні стадії професійного самовизначення. Установки, які формуються у процесі професійного самовизначення студентів. Професійний план, як найважливіший показник самовизначення студента. Образ, престиж та привабливість професії. Формування моделі професіонала та особливості професіографії. Програми психологічного супроводу професійного становлення та розвитку особистості.

Тема 3. Фінанси та фінансова наука: історія, становлення, розвиток.

Етимологія та сутність фінансів. Походження та значення терміну «фінанси». Основні причини та передумови виникнення фінансів. Розвиток терміну «фінанси». Сучасне визначення фінансів та фінансової сфери. Основні галузі фінансової науки.

Становлення та розвиток фінансової науки. Виникнення фінансової науки. Вчені античного світу (Арістотель, Платон, Ксенофонт, Цицерон) у становленні фінансової науки. Поради Фоми Аквінського та інших вчених XIII століття щодо розвитку фінансових відносин. Розквіт фінансової науки наприкінці XV століття. Найзначніші наукові дослідження з фінансів кінця XVI століття (праці Ж.Бодена). Внесок у розвиток фінансової науки XVII століття англійських вчених (Т.Мена, Дж.Локка, Т.Гоббса). Внесок у розвиток фінансової науки XVII-XVIII ст. представників німецької школи-камералістики (Л.Фон Секондорфа, Ф. Юсті, І.Зоннефельда) та інших вчених (Ф.Юсті, Монтеск'є, Ж.Руссо, Д.Дідро, Д.Канта, А.Сміта). Фінансова наука в XIX століття та основні представники цього часу (К.Г.Рау, Ж.Сісмонді, Е.Сакс, Ф.Нітті, Е.Селігман, К.Маркс та Ф.Енгельс).

Розвиток фінансової науки в Україні. Розвиток фінансової науки в умовах Російської імперії. Роботи українських вчених-фінансистів (І.Я. Франка, М.І.Туган-Барановського, М.Добриловського, М.І.Мітіліна, М.Х. Бунге, М.П.Яснопо льського).

Сучасна світова наукова фінансова думка. Теорія суспільного добробуту В.Парето. Дослідження Дж.Бюкенена. Робота з питань фінансів М.Фрідмена (у т.ч. монографія «Податкові обмеження і зростання держави»). Характерні риси сучасної фінансової науки.

Загальна характеристика фінансів та фінансових відносин. Основне призначення фінансів. Фінанси як економічний інструмент та економічна категорія. Фінанси як сукупність економічних відносин, пов'язаних з обміном, розподілом і перерозподілом у грошовій формі вартості ВВП та національного багатства. Фінансова діяльність. Модель фінансової діяльності. Об'єкти та суб'єкти фінансових відносин. Основні функції фінансів (розподільна, контрольна, регулююча та стимулююча функції фінансів).

Змістовний модуль 2. Основні аспекти професійної діяльності фінансиста

Тема 4. Характеристика фінансової системи України.

Структура фінансової системи країни. Фінансова система як складова економічної системи країни. Фінансова система країни як сукупність сфер та ланок професійної діяльності фінансистів. Визначення фінансової системи та її структура. Внутрішня будова фінансової системи. Сфери фінансових відносин та основні ланки фінансової системи. Організаційно-структурна побудова фінансової системи. Основні принципи побудови фінансової системи. Сфера фінансів суб'єктів господарювання. Сфера державних фінансів. Сфера міжнародних фінансів. Сфера фінансового ринку. Страхування як відособлена ланка фінансової системи.

Система управління фінансами в Україні. Склад системи управління фінансами в Україні та характеристика складових. Схема взаємодії органів управління фінансовою системою та її основних ланок. Основні напрямки фінансової діяльності.

Тема 5. Фінансова інфраструктура – сукупність взаємопов'язаних складових, які забезпечують професійну діяльність майбутніх фінансистів

Сутність та характеристика фінансової інфраструктури. Фінансова інфраструктура та її взаємозв'язок з економікою та фінансами. Фінансова інфраструктура як специфічна (забезпечувальна) складова загальної інфраструктури. Зв'язок фінансової інфраструктури із поняттям фінансовий сектор. Зв'язок фінансової інфраструктури із поняттям фінансовий ринок. Зв'язок фінансової інфраструктури із поняттям ринок фінансових послуг.

Фінансова інфраструктура як особливий сектор економіки країни та система взаємозв'язку економіки та фінансів. Основні передумови надійного функціонування фінансової інфраструктури (законодавча база, організаційна фінансова інфраструктура, інструментальне наповнення) та їх характеристика. Мережа та взаємозв'язок фінансової інфраструктури із фінансовою системою й секторами економіки. Роль та значення управлінської фінансової інфраструктури. Особливості інституційної фінансової інфраструктури, її складові та загальна характеристика. Характеристика обслуговуючої фінансової інфраструктури та її складових.

Тема 6. Особливості фінансової діяльності суб'єктів господарювання у різних секторах економіки.

Загальна характеристика суб'єктів господарювання. Суб'єкти господарювання національної економічної системи. Державні та недержавні корпорації. Фінансові корпорації. Органи та організації державного управління. Некомерційні організації. Домашні господарства.

Характеристика фінансової діяльності суб'єктів господарювання реального сектора економіки. Фінансові відносини підприємства (зовнішні та внутрішні). Схема фінансової діяльності та грошових потоків підприємства.

Джерела утворення статутного фонду підприємства. Фінансові ресурси підприємства. Основні та оборотні фонди підприємства. Витрати підприємств на виробництво та реалізацію товарів, робіт і послуг. Виручка від реалізації продукції підприємства. Заробітна плата робітників підприємства. Прибуток (збиток) підприємства. Загальна класифікація фінансових ресурсів підприємства. Витрати і доходи підприємства та взаємозв'язок між ними.

Характеристика фінансово-посередницької діяльності суб'єктів фінансового ринку. Фінансовий ринок як сукупність обмінно-перерозподільних відносин, пов'язаних з процесами купівлі-продажу фінансових ресурсів, необхідних для здійснення виробничої та фінансової діяльності. Фінансовий ринок як забезпечуюча структура для фінансів суб'єктів господарювання. Роль фінансового ринку щодо держави та фізичних осіб. Фінансовий ринок як забезпечуюча система торгівлі усіма формами фінансових ресурсів. Структура фінансового ринку. Грошові потоки, що відображають функціонування фінансового ринку. Вхідні та вихідні потоки банків. Грошові потоки ринку цінних паперів. Ринок фінансових послуг як сфера різноманітних послуг. Фінансове посередництво. Страхування. Консалтинг, аудит та інформаційні послуги. Кредитний ринок як основна складова фінансового ринку. Характеристика кредитної системи. Особливості діяльності комерційних банків. Ринок цінних паперів та його характеристика. Основні інструменти ринку цінних паперів (акції, облігації, казначейські векселі, депозитні та інвестиційні сертифікати, комерційні папери). Особливості функціонування ринку цінних паперів. Основні суб'єкти ринку цінних паперів (емітенти, інвестори, посередники, фондові біржі).

Організація фінансової діяльності страхових компаній. Ризик як можлива небезпека будь-якого несприятливого результату діяльності суб'єктів економіки. Збитки та джерела їх відшкодування. Основні форми резервних страхових фондів. Фонди самострахування. Централізоване страхове забезпечення. Колективні страхові фонди. Страхування як система обмінно-перерозподільних відносин з приводу формування і використання колективних страхових фондів. Грошові потоки в страхуванні. Основні страхові відносини (страхові платежі, виплата страхового відшкодування, перестрахування, розміщення тимчасово вільних коштів на фінансовому ринку, отримання доходів від розміщення коштів на фінансовому ринку). Класифікація страхування.

Фінансова діяльність організацій і установ, створених органами виконавчої влади. Основні організації, створені органами державної влади і місцевого самоврядування (організації та установи соціального забезпечення, охорони здоров'я, наукові організації та ін.). Види організацій залежно від джерел фінансового забезпечення (організації що фінансуються лише за рахунок коштів державного бюджету та місцевих бюджетів; організації що фінансуються за рахунок коштів, одержаних від надання послуг (робіт), що відповідають їх основному функціональному призначенню). Характеристика бюджетних організацій, їх доходи, видатки, податкові зобов'язання.

Особливості фінансової діяльності некомерційних організацій (об'єднань громадян). Некомерційні організації, які обслуговують домашні господарства (об'єднання громадян як добровільні громадські формування, створені для задоволення та захисту своїх законних соціальних, економічних, творчих, вікових, національних, культурних, спортивних (громадські організації) та політичних (політичні партії) інтересів). Особливості фінансового забезпечення некомерційних організацій (членські внески, пожертви, доходи від господарської діяльності тощо).

Фінансова діяльність підприємців - фізичних осіб. Підприємницька діяльність без створення юридичної особи. Роль та значення суб'єкту господарювання при здійсненні ним підприємницької діяльності. Патентування підприємницької діяльності. Системи оподаткування приватних підприємців (традиційна система оподаткування, оподаткування фіксованим податком, спрощена система оподаткування (єдиний податок)).

1.2 Зміст та обсяг самостійної роботи

Самостійна робота з курсу сприяє формуванню наукового рівня економічного мислення майбутнього фахівця та дає можливість першокурснику ознайомитися з основами професії фінансиста та особливостями його майбутньої професійної діяльності, а також з організаційними аспектами процесу підготовки майбутніх фінансистів у вищому навчальному закладі, націленого на розвиток особистості і досягнення вимог професійної характеристики бакалавра, спеціаліста та магістра за фахом «Фінанси і кредит».

Головна мета проведення самостійної роботи полягає у необхідності більш широкого огляду тематики курсу з використанням матеріалів періодичних видань, наукових праць, монографій з окремих питань дисципліни.

Самостійна робота передбачає: опрацювання лекційного матеріалу; ознайомлення з нормативно-правовими документами стосовно організації професійної підготовки фінансистів у вищому навчальному закладі та їх професійної діяльності у майбутньому; опрацювання навчально-методичної літератури та періодичних видань; виконання практичних, тестових та індивідуальних завдань; підготовку до модульних контрольних робіт; виконання та оформлення реферату (контрольної роботи).

Індивідуальні завдання для самостійного виконання знаходяться у методичних вказівках до самостійної роботи для студентів напряму підготовки 6.030508 – «Фінанси і кредит».

2 ПЛАНИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

ТЕМА 1. Предмет, мета і завдання курсу «Вступ до фаху» для спеціальності «Фінанси і кредит». Професія фінансиста в Україні

Питання для обговорення:

1. Предмет, мета і завдання курсу «Вступ до фаху» для спеціальності «Фінанси і кредит».
2. Особливості професії фінансиста.
3. Сучасні вимоги ринку праці до фінансиста.

Тести:

1. *Фінансист, за банківською термінологією – це:*

- а) фахівець, який проводить великі грошові операції на легітимній основі;
- б) працівник, який здійснює розрахункові операції з суб'єктами ринку;
- в) фахівець у банківській сфері економіки держави.

2. *Бакалавр з фінансів здатний...*

а) виконувати професійні роботи й обіймати первинні посади, перелік яких наведено в групі «Професіонали»;

б) виконувати професійні роботи й обіймати первинні посади, перелік яких наведено в групі «Фахівці»;

в) виконувати професійні роботи й обіймати первинні посади, перелік яких наведено в групі «Керівники, менеджери».

3. *Випускник ВНЗ - магістр з фінансів спроможний...*

а) виконувати професійні роботи й обіймати первинні посади, перелік яких наведено в групі «професіонали»;

б) виконувати професійні роботи й обіймати первинні посади, перелік яких наведено в групі «фахівці»;

в) виконувати професійні роботи й обіймати первинні посади, перелік яких наведено в групі «керівники, менеджери тощо».

4. *В Україні державне регулюванням професійної діяльності фінансиста здійснюється на базі:*

а) Кодексу законів про працю;

б) наказів Міністерства фінансів України;

в) наказів Міністерства праці та соціальної політики України.

5. *Сертифікат – це:*

а) документ, що містить умови договору на підготовку фахівців;

б) документ, що видається органами освіти та влади і засвідчує якість підготовки фахівця;

в) документ, що засвідчує той чи інший кваліфікаційний рівень фахівця.

6. *Для фінансиста, який планує підвищувати свою кваліфікацію у сфері фінансового аналізу, пропонуються такі міжнародні програми сертифікації:*

а) CFA і CIIA;

б) CFA і CPA;

в) CFA і CMA.

7. Міжнародний ступінь CFA був заснований:

- а) у Великій Британії;
- б) у США;
- в) у Німеччині.

8. Для отримання сертифіката CFA магістру необхідно скласти:

- а) три іспити і мати досвід роботи за фахом не менше двох років;
- б) два іспити і мати досвід роботи за фахом не менше трьох років;
- в) три іспити за фахом.

9. Для отримання сертифіката CFA магістру необхідно скласти:

- а) три іспити і мати досвід роботи за фахом не менше двох років;
- б) два іспити і мати досвід роботи за фахом не менше трьох років;
- в) іспити двох груп за фахом і мати досвід роботи за фахом не менше трьох років.

10. Компетентнісна модель фінансиста включає такі основні компетенції:

- а) універсальні, професійні, особистісні;
- б) загальнонаукові, інструментальні та загальнокультурні;
- в) загально-професійні, профільно-професійні, професійно-спеціалізовані.

Питання для самоконтролю та перевірки:

1. Значення терміну «фінансист».
2. Основні професійні напрями діяльності фінансиста.
3. Роль та значення професії фінансиста на сучасному етапі в Україні.
4. Особливості діяльності фінансиста з позицій важкості та напруженості праці.
5. Місце та значення професії фінансиста в економіці країни.
6. Основні вимоги ринку праці до фінансистів.
7. Основні нормативні документи щодо професійних вимог фахівця з фінансів.
8. Сутність та значення «Довідника кваліфікаційних характеристик професій працівників» у державному регулюванні діяльності фінансистів.
9. Основні види професійних робіт, які можуть виконувати фахівців з фінансів.
10. Які види професійних робіт можуть виконувати бакалаври з фінансів?
11. Які види професійних робіт можуть виконувати магістри з фінансів?
12. Особливості недержавного регулювання професійних вимог до фінансиста.
13. Суть та значення міжнародної сертифікації у підвищенні кваліфікаційного рівня фінансиста.
14. Сучасні програми міжнародної сертифікації у сфері фінансів та їх характеристика.
15. Вкажіть основні складові компетентнісної моделі фінансиста.
16. Сутність компетентності.
17. Універсальні (ключові) компетенції у професійній діяльності фахівців з фінансів.

18. Характеристика особистісних компетенцій фінансиста.
19. Професійні компетенції фахівців з фінансів.
20. Які виробничі функції повинні виконувати фахівці з фінансів (бакалаври, спеціалісти, магістри)?

Література до теми:

1. Довідник кваліфікаційних характеристик професій працівників [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.jobs.ua/ukr/dkhr/> – Загол. з екрана.
2. Каталог посадових інструкцій [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.jobs.ua/ukr/job_description/ – Загол. з екрана.
3. Класифікатор професій України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.jobs.ua/ukr/classifier/> – Загол. з екрану.
4. Кодекс законів про працю [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/322-08> – Загол. з екрана.
5. Официальный сайт АССА [Электронный ресурс]. – Режим доступа: www.accaglobal.com
6. Официальный сайт CFA [Электронный ресурс]. – Режим доступа: www.cfainstitute.org
7. Официальный сайт CPA [Электронный ресурс]. – Режим доступа: www.aicpa.org
8. Райзенберг Б.А. Современный экономический словарь / Б.А. Райзенберг, Л.Ш. Лозовский, Е.Б. Стародубцева. – М.: Инфра-М, 2008. – 512 с.
9. Самые высокооплачиваемые профессии в Украине – финансист, авиатор и госслужащий [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://rus.newsru.ua/finance/15aug2008/robota.html>. – Загол. з екрану.
10. Топ-10 самих перспективних професій [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://planetahr.ru/publication/1233/0/50> – Загол. з екрану.

ТЕМА 2. Загальні аспекти підготовки фінансистів в Україні

Питання для обговорення:

1. Концепція професійної підготовки майбутніх фінансистів в Україні
2. Організаційні засади навчально-виховного процесу підготовки фахівців у вищому навчальному закладі
3. Наукові та науково-технічні аспекти підготовки фахівців
4. Психолого-педагогічні аспекти навчально-виховного процесу у вищій школі
5. Професійне самовизначення майбутніх фахівців

Тести:

1. До сучасних вимог щодо фінансово-економічних кадрів в економіці України відносяться:

- а) вміння «вибивати» дефіцитні ресурси і дотації з централізованих фондів;

б) ініціатива, готовність брати на себе відповідальність за прийняття рішень;

в) стимулювання виконання державних замовлень будь-якою ціною;

г) знання кон'юнктури ринку, підтримання довгострокових партнерських відносин.

2. До сучасних вимог щодо фінансово-економічної освіти в Україні відносяться:

а) підготовка фахівців широкого профілю з глибокими теоретичними знаннями;

б) глибокі знання з економіки, фінансів, маркетингу, менеджменту тощо;

в) достатня професійна (базова) освіта;

г) поглиблена, вузька спеціалізація, вміння приймати самостійні рішення вже по закінченні ВНЗ.

3. Мета модернізації фінансово-економічної освіти в Україні – це...

а) підготовка фахівців широкого профілю з глибокими теоретичними знаннями;

б) набуття особистих якостей, щодо потреб студента та вимог суспільства відносно інтеграції у світовий освітянський простір;

в) підготовка фахівців вузької спеціалізації з професійними практичними навичками, які можуть бути застосовуватися у різних сферах економіки.

4. До основоположних принципів модернізації фінансово-економічної освіти України відносяться:

а) сталість і відкритість економічної освіти;

б) оновлення змісту і якості освіти відповідно до вимог часу;

в) фундаментальність навчально-виховної діяльності.

5. Методологічні засади концепції професійної підготовки фінансистів – це:

а) основні умови, мета, завдання та принципи вищої фінансово-економічної освіти;

б) принципи, методи, прийоми вищої фінансово-економічної освіти;

в) мета, завдання, методи, прийоми вищої фінансово-економічної освіти.

6. Модель професійної підготовки майбутніх фінансистів будується з урахуванням...

а) компетентнісної моделі діяльності та освітньо-кваліфікаційної характеристики фінансиста;

б) комплексної моделі підготовки «бакалаврів», «спеціалістів», «магістрів»

в) державних стандартів вищої фінансово-економічної освіти.

7. У структуру освітньо-професійної програми підготовки (ОППП) бакалаврів у ВНЗ включають такі типи дисциплін:

а) нормативні; б) спеціальні;

в) вибіркові.

8. Навчальний план підготовки фахівця у ВНЗ включає:

а) графік навчального процесу;

- б) перелік, послідовність та час вивчення навчальних дисциплін;
- в) перелік рекомендованих підручників

9. Програма навчальної дисципліни визначає:

- а) графік навчального процесу;
- б) інформаційний обсяг дисципліни;
- в) перелік рекомендованих підручників.

10. Програма навчання за навчальним планом для кожного ОКР (бакалавра, спеціаліста, магістра) з фінансів і кредиту складається:

- а) з трьох фаз;
- б) з двох фаз;
- в) з чотирьох фаз.

11. Нова концепція професійної підготовки майбутніх фінансистів в Україні передбачає:

а) внесення змін до цілей, змісту, технологій підготовки якісних фахівців, конкурентоспроможних на ринку праці;

б) повна зміна цілей підготовки майбутніх фахівців напряму «Фінанси і кредит»;

в) незначні перетворення у системі підготовки майбутніх фахівців.

12. Навчально-виховний процес у вищому навчальному закладі – це..

а) система організаційних і дидактичних заходів, спрямованих на реалізацію змісту освіти на певному освітньо-кваліфікаційному рівні відповідно до стандартів вищої освіти;

б) система нормативно-організаційних заходів, спрямованих на реалізацію змісту освіти;

в) система стандартів вищої освіти, яка визначає зміст освіти на певному освітньо-кваліфікаційному рівні.

13. Організаційні засади навчально-виховного процесу фінансистів у ВНЗ визначаються:

- а) Законом України «Про освіту»;
- б) Законом України «Про вищу освіту»;
- в) «Національною доктриною розвитку освіти».

14. Які стандарти вищої освіти містять освітньо-кваліфікаційні характеристики випускників ВНЗ?

- а) державні;
- б) галузеві;
- в) вищого навчального закладу.

15. Які стандарти вищої освіти містять перелік та обсяг дисциплін, що формують професійну орієнтацію фахівця з фінансів і кредиту?

- а) державні;
- б) галузеві;
- в) вищого навчального закладу.

16. До органів, які здійснюють управління у галузі вищої фінансово-економічної освіти не відносяться:

- а) Міністерстві освіти і науки, молоді та спорту України;

- б) Кабінет Міністрів України;
- в) Міністерство фінансів України.

17. Формою організації навчального процесу у ВНЗ не є:

- а) навчальні заняття;
- б) самостійна робота;
- в) виробнича робота.

18. Науково-дослідницька діяльність студентів включає:

- а) навчання студентів елементам дослідницької діяльності;
- б) наукові дослідження під керівництвом професорів і викладачів;
- в) практичну діяльність.

19. Навчально-виховний процес у ВНЗ у психолого-педагогічному аспекті означає:

- а) процес виховання та навчання студентів;
- б) процес навчання та науково-дослідної діяльності;
- в) процес виховання творчої особистості.

20. Навчально-виховний процес у ВНЗ є об'єктом наукового дослідження:

- а) індукції;
- б) педагогіки;
- в) психології.

21. У процесі навчання у ВНЗ реалізуються такі цілі (функції):

- а) педагогічна;
- б) розвиваюча;
- в) освітня.

22. Складовими процесу виховання у ВНЗ є такі процеси:

- а) самовиховання;
- б) перевиховання;
- в) самовизначення.

23. До методів організації навчальної діяльності у ВНЗ не відносяться такі методи:

- а) практичні; б) контролю;
- в) словесні.

24. До методів контролю та самоконтролю у ВНЗ не відносяться такі методи:

- а) заліки;
- б) іспити;
- в) аналітичні.

25. Система виховних завдань у ВНЗ розкривається через такі напрями виховання:

- а) правове;
- б) розумове;
- в) виробниче.

Питання для самоперевірки та контролю:

1. Які нормативно-правові документи визначають концептуальні положення щодо професійної підготовки майбутніх фахівців у вищих навчальних закладах України?

2. Визначити особливості концепції вищої фінансово-економічної освіти в Україні.

3. Дослідіть основні вимоги до фінансово-економічних кадрів у різних економічних умовах (адміністративно-командної та ринкової економіки).

4. Дослідіть основні вимоги до вищої фінансово-економічної освіти у різних економічних умовах (адміністративно-командної та ринкової економіки).

5. Які основні завдання стоять перед державою стосовно покращання системи вищої фінансово-економічної освіти на сучасному етапі? Де вони визначені?

6. Визначити методологічні засади концепції професійної підготовки фахівців у вищих навчальних закладах.

7. Що включає ступенева кредитно-модульна система підготовки майбутніх фінансистів? (дати характеристику).

8. Розглянути структуру освітньо-професійної програми підготовки фахівців з фінансів.

9. Що являє собою програма навчання студентів за відповідним освітньо-кваліфікаційним рівнем?

10. Покажіть шляхи інноваційного розвитку студентів у контексті забезпечення якості освіти в Болонському процесі.

11. Визначити організаційні засади навчально-виховного процесу у вищому навчальному закладі.

12. Яка правова база наукової та науково-технічної діяльності у вищих навчальних закладах України?

13. Що являє собою наукова та науково-технічна діяльність у вищому навчальному закладі?

14. Дослідіть схему організації науково-дослідної діяльності у вищому навчальному закладі.

15. Охарактеризуйте науково-дослідну діяльність студентів.

16. Як сьогодні здійснюється підготовка наукових та науково-педагогічних працівників вищої кваліфікації в Україні?

17. Що являє собою навчально-виховний процес у вищому навчальному закладі за дослідженням психологів та педагогів?

18. Виявити дидактичні особливості навчально-виховного процесу у вищому навчальному закладі та дослідіть його структуру.

19. Провести дидактичні дослідження навчального процесу у вищому навчальному закладі.

20. Дати характеристику процесу та системи виховання у вищому навчальному закладі.

21. Визначити особливості професійного самовизначення студентів в процесі навчання у вищому навчальному закладі.

Література до теми:

1. Власова О.І. Педагогічна психологія: Навч. посібник. - К.: Либідь. - 2005. - 400 с.
2. Закон України «Про вищу освіту» // <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>
3. Закон України «Про наукову і науково-технічну діяльність» (зі змінами та доповненнями) / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: zakon.rada.gov.ua/laws/show/1977-12
4. Закон України «Про пріоритетні напрями розвитку науки і техніки» / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: zakon.rada.gov.ua/go/2623-14
5. Лукашевич Л.П. Теория и практика самоменеджмента: Учеб. пособие. - 2-е изд., испр. - К.: МАУП, 2004. - 360 с.
6. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на 2012-2021 рр. / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.mon.gov.ua/images/files/.../4455.pdf
7. Осипова Т.Ю., Бартенева І.О., Біла О.О. та ін. Виховна робота зі студентською молоддю: Навч. посіб. / За заг. ред. Т.Ю.Осипової. - Одеса: Фенікс, 2006. - 288 с.
8. Педагогіка вищої школи: [уклад.:Т. І. Туркот] / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://pidruchniki.ws/13680808/pedagogika/pedagogika_vischoyi_shkoli_-_turkot_ti – загол. з екрану.
9. Положення про організацію наукової, науково-технічної діяльності у вищих навчальних закладах III-IV рівнів акредитації / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z119> – загол. з екрану.
10. Фінанси: вступ до фаху: Навчальний посібник / Внукова Н.М., Успенко В.І. – Харків: БУРУН і К, 2005. – 352с.

ТЕМА 3. Фінанси та фінансова наука: історія, становлення, розвиток

Питання для обговорення:

1. Етимологія та сутність фінансів
2. Становлення та розвиток фінансової науки
3. Загальна характеристика фінансів та фінансових відносин

Тести:

1. *Фінанси – це:*

- а/ всі види доходів держави і підприємств;
- б/ еквівалент грошових коштів;
- в/ формування і використання засобів державного бюджету;
- г/ економічні відносини, що складаються при утворенні, розподілі і використанні грошових фондів;

д/ загальний еквівалент, за допомогою якого насамперед вимірюються витрати праці робітників.

2. Спочатку термін «*finansia*» означав:

- а/ систему грошових відносин;
- б/ фонд коштів цільового призначення;
- в/ обов'язкову сплату грошей;
- г/ податкові надходження д бюджету.

3. Що є обов'язковим атрибутом участі фінансів в економічному житті держави, підприємця?

- а/ кредити;
- б/ поточні та тимчасові рахунки;
- в/ цінні папери;
- г/ гроші.

4. Термін «*finansia*» виник:

- а/ у 1 ст. до н.е. у Греції;
- б/ у 9–11 ст. у Франції;
- в/ у 13–15 ст. в Італії;
- г/ у 5–4 ст. до н.е. у Китаї.

5. Поява фінансів та їх розвиток зумовлений:

- а/ розвитком товарно-грошових відносин;
- б/ удосконаленням виробництва;
- в/ економічним розвитком держави.

6. Фінансова наука виникла:

- а/ наприкінці XIII століття;
- б/ у середині XV століття;
- в/ у XI столітті;
- г/ у IV до н.е.

7. Проблеми оподаткування у своїх наукових працях вивчав:

- а/ Ж. Боден;
- б/ Дж.Локк;
- в/ Л.Фон Секондорф.

8. Представниками школи камералістики є:

- а/ Т.Мен;
- б/ Дж.Локк;
- в/ Л.Фон Секондорф;
- г/ Ж. Боден.

9. Вперше основні положення теорії суспільного добробуту були розроблені:

- а/ англійським вченим Т.Гоббсом;
- б/ італійським економістом В.Парето;
- в/ швейцарським фінансистом Ж.Сімонді.

10. Центральне місце в наукових дослідженнях сучасних фінансистів посідають ідеї:

а/ спрямування та використання фінансів для досягнення суспільного блага;

б/ проблеми фінансів зарубіжних країн;

в/ питань розвитку банківської системи.

11. Розподільна функція фінансів проявляється через:

а/ заходи фінансового впливу;

б/ керуючі рішення фінансової служби;

в/ розподіл і перерозподіл усіх грошових надходжень;

г/ концентрацію фінансових ресурсів;

д/ немає правильної відповіді.

12. За допомогою цих функцій фінанси впливають на процеси суспільного відтворення, нагромадження фондів і раціональне їх використання:

а/ розподільна функція;

б/ стимулююча функція;

в/ контролююча функція;

г/ всі відповіді правильні.

13. Функціями фінансів є:

а/ розподільна;

б/ координаційна;

в/ контрольна;

г/ споживча;

д/ корпоративна;

е/ регулююча

14. Ця функція фінансів полягає у тому, що за допомогою фінансових важелів суб'єкт діяльності залучає економічні ресурси для вирішення фінансових завдань...

а/ контролююча функція;

б/ розподільна функція;

в/ мобілізація ресурсів;

г/ споживча функція;

д/ всі варіанти правильні.

Кожному з наведених нижче положень знайти відповідний термін або поняття:

15. Загальний еквівалент, за допомогою якого насамперед виміряються витрати праці виробників.

а/ фінанси;

б/ гроші;

в/ валовий внутрішній продукт;

г/ національний дохід;

д/ первинний розподіл.

16. Сукупність грошових відносин, у процесі яких здійснюється формування і використання загальнодержавних фондів грошових коштів для здійснення економічних, соціальних і політичних завдань.

17. Чистий національний продукт, за винятком непрямих податків.

18. Економічна категорія, яка відображає

створення, розподіл і використання фінансових ресурсів для задоволення потреб розширеного відтворення.

19. Розподіл доданої вартості й формування первинних доходів суб'єктів, які беруть участь у створенні ВВП.

Питання для самоперевірки та контролю:

1. Показати етимологію терміну «фінанси».
2. Дослідити еволюційні зміни значення терміну «фінанси».
3. Показати основні причини виникнення фінансів.
4. Які передумовами виникнення фінансів?
5. Дати сучасне визначення фінансів.
6. Коли народилася фінансова наука і хто вважається її батьком?
7. Внесок англійських вчених XVII століття (Т.Мена, Дж.Локка, Т.Гоббса) у розвиток фінансової науки.
8. Внесок представників школи камералістики (німецьких вчених-фінансистів: Л.Фон Секондорф, Ф.Юсті, І.Зоннефельд) XVII-XVIII ст. у розвиток фінансової науки.
9. Роль французьких фізіократів XVIII ст. А. Сміта і Д. Рікардо у розвитку фінансової науки.
10. Основні представники фінансової науки кінця XVIII століття.
11. Стан фінансової науки у XIX столітті та основні її представники.
12. Ідеї українських економістів-фінансистів кінця XIX ст.
13. Сучасний стан фінансової науки та її основні представники.
14. В чому полягає сутність фінансів?
15. Які ознаки притаманні фінансам?
16. В чому полягає відмінність фінансів від грошей?
17. Чим пояснюється необхідність фінансів?
18. Дослідіть механізм функціонування фінансів.
19. Що є об'єктами фінансових відносин?
20. Як взаємопов'язані суб'єкти фінансових відносин?
21. В чому полягає сутність і механізм дії розподільної функції фінансів?
22. Що являє собою контрольна функція фінансів?
23. Як проявляється регулююча функція фінансів?
24. Поясніть стимулюючу функцію фінансів.

Література до теми:

1. Большой экономический словарь / под ред. А.Н. Азрилияна. – М.: Институт новой экономики, 2008. – 1472 с.
2. Василик О.Д. Теорія фінансів: Підручник. – К.: НІОС, 2000, 416 с.
3. Опарін В.М. Фінанси (Загальна теорія): Навч. посібник. – 2-ге вид., доп. і перероб. К.: КНЕУ, 2002. – 240 с.
4. Пушкарева В.М. История мировой и русской финансовой науки и политики. – М.: Финансы и статистика, 2003. – 272 с.

5. П'ятаченко Г.О. Становлення та розвиток фінансів України. 1917-2003 / Г.О.П'ятаченко, Л. В. Кухарець – К.: НДФІ, 2005. – 784 с.

6. Райзенберг Б.А. Современный экономический словарь / Б.А.Райзенберг, Л.Ш.Лозовский, Е.Б.Стародубцева. – М.: Инфра-М, 2008. – 512 с.

7. Фінанси: підручник / За ред. С. І. Юрія, В. М. Федосова. – К.: Знання, 2008. – 611 с.

ТЕМА 4. Характеристика фінансової системи України

Питання для обговорення:

1. Структура фінансової система країни
2. Система управління фінансами в Україні

Тести:

1. В загальному вигляді фінансова система України складається з сукупності сфер фінансових відносин, а саме (вказіть неправильну відповідь):

- а/ страхування;
- б/ фінанси населення;
- в/ резервні фонди;
- г/ фінанси підприємств;
- д/ державні фінанси.

2. Органи виконавчої влади України, що здійснюють фінансовий контроль:

- а/ Адміністрація Президента України;
- б/ Кабінет Міністрів України;
- в/ Національний банк України;
- г/ аудиторські фірми;
- д/ Державна фінансова інспекція.

3. До складу державних фінансів входять (вказіть неправильну відповідь):

- а/ бюджет;
- б/ фінанси підприємств;
- в/ державний кредит;
- г/ фонди фінансових ресурсів цільового призначення.

4. Основний фонд грошових коштів і визначальна ланка державних фінансів – це...

- а/ фонди цільового призначення;
- б/ бюджет держави;
- в/ державний кредит;
- г/ місцевий бюджет.

5. Фінансова система – це єдина система, тому що:

- а/ вона базується на єдиному джерелі ресурсів усіх ланок;
- б/ джерелом централізованих грошових фондів є національний доход;
- в/ її функція — забезпечення певних темпів розвитку всіх галузей промисловості;

г/ фінансова система складається тільки з однієї ланки.

6. Виділити функціональні елементи управління фінансами:

а/ планування;

б/ кредитування;

в/ оперативне управління;

г/ контроль;

д/ вибір виду фінансового механізму.

7. Напрямки діяльності, що визначають довготермінову та середньотермінову перспективу використання фінансів – це:

а/ тактика управління фінансами;

б/ організація фінансових відносин;

в/ стратегія управління фінансами.

Кожному з наведених нижче положень знайти відповідний термін або поняття:

8. Грошові відносини, які виникають між державою і юридичними та фізичними особами з приводу мобілізації тимчасово вільних грошових коштів у розпорядження органів державної влади і їх використання на фінансування державних потреб.

а/ фінансова система;

б/ державні фінанси;

в/ міжнародні фінанси;

9. Система грошових фондів, зосереджених у руках держави і призначених для виконання притаманних їй функцій.

г/ фінансовий ринок;

д/ бюджет держави;

10. Сукупність сфер і ланок фінансових відносин, взаємопов'язаних між собою.

е/ фонди цільового призначення;

11. Форма перерозподілу і використання фінансових ресурсів, залучених державою для фінансування суспільних потреб з визначених джерел, які мають цільові призначення.

є/ державний кредит;

12. Офіційно визнаний і відповідними органами державної влади затверджений збалансований кошторис надходжень та витрат на певний термін.

ж/ зведений бюджет.

13. Сукупність показників усіх бюджетів, що входять до складу бюджетної системи України та використовуються для аналізу і прогнозування соціально-економічного розвитку держави.

14. Ринок, на якому здійснюють перерозподіл фінансових ресурсів через фінансових посередників.

15. Сукупність перерозподільних відносин, що виникають у зв'язку з формуванням і використанням на світовому або міжнародному рівнях фондів фінансових ресурсів.

Питання для самоперевірки та контролю:

1. Поясніть зміст категорії «Фінансова система».

2. Охарактеризуйте загальну структуру фінансової системи.
3. Охарактеризуйте кожен складову фінансової системи.
4. Назвіть структуру державних фінансів.
5. Охарактеризуйте зв'язок окремих елементів фінансів суб'єктів господарювання.
6. Поясніть роль групи фінансових посередників в процесі функціонування фінансової системи.
7. Визначте роль міжнародного кредиту в системі міжнародних фінансових відносин.
8. Що собою являє фінансовий апарат в системі міжнародних фінансових відносин?
9. Охарактеризуйте структуру фінансового апарату України.

Література до теми:

1. Василик О.Д. Теорія фінансів: Підручник. – К.: НІОС, 2000, 416 с.
2. Карпінський Б. А. Фінансова система. Навч. посіб. / Б. А. Карпінський – К.: «Центр навчальної літератури», 2003. – 272 с.
3. Опарін В.М.Фінанси (Загальна теорія): Навч. посібник.– 2-ге вид., доп. і перероб. К.: КНЕУ, 2002. – 240 с.
4. Фінанси: підручник / За ред. С. І. Юрія, В. М. Федосова. – К.: Знання, 2008. – 611 с.

ТЕМА 5. Фінансова інфраструктура – сукупність взаємопов'язаних складових, які забезпечують професійну діяльність майбутніх фінансистів

Питання для обговорення:

1. Сутність та характеристика фінансової інфраструктури
2. Фінансова інфраструктура як особливий сектор економіки країни та система взаємозв'язку економіки та фінансів

Тести:

1. *Фінансова інфраструктура – це ...*
 - а/ основна сфера суспільного відтворення;
 - б/ сфера економічних відносин, пов'язана з використанням різноманітних фондів грошових коштів;
 - в/ забезпечувальна сфера інфраструктури економічної системи.
2. *Фінансова інфраструктура тісно пов'язується з категоріями:*
 - а/ фінансова система, фінансовий ринок;
 - б/ фінансовий сектор, фінансова система;
 - в/ фінансовий сектор, фінансовий ринок.
3. *Фінансовий сектор економіки є складовою:*
 - а/ фінансової системи та фінансового ринку;
 - б/ фінансового ринку та ринку фінансових послуг;
 - в/ фінансової та економічної системи.
4. *Фінансовий ринок є складовою:*
 - а/ фінансового сектора економіки;

б/ ринку фінансових послуг;
в/ фінансової та економічної системи.

5. Законодавчо в Україні закріплено такі поняття:

а/ фінансовий сектор економіки;

б/ ринок фінансових послуг;

в/ фінансовий ринок.

б. Ринок фінансових послуг – це...

а/ сфера діяльності економічних суб'єктів, пов'язана з використанням різноманітних фондів фінансових ресурсів;

б/ сфера діяльності основних учасників з метою надання та споживання певних видів фінансових ресурсів;

в/ сфера діяльності фінансових інститутів, спрямована на забезпечення власних та господарських потреб.

7. Фінансові послуги за своїм змістом відображають:

а/ процеси мобілізації, розміщення та руху фінансових ресурсів;

б/ комерційні операції, пов'язані з процесом формування фондів фінансових ресурсів;

в/ операції, які сприяють процесам мобілізації, розміщенню та руху фінансових ресурсів.

8. Послуги у сфері фінансової діяльності – це...

а/ процеси мобілізації, розміщення та руху фінансових ресурсів;

б/ комерційні операції, пов'язані з процесом формування фондів фінансових ресурсів;

в/ операції, які сприяють процесам мобілізації, розміщенню та руху фінансових ресурсів.

9. До основних передумов надійного функціонування фінансової інфраструктури не відносяться:

а/ розробка та запровадженні механізмів правового забезпечення;

б/ формування розгалуженої мережі різноманітних установ та інститутів;

в/ застосування контрольних заходів, за допомогою яких забезпечується реалізація функцій фінансів.

Питання для самоконтролю та перевірки:

1. Дайте визначення фінансової інфраструктури.

2. Дослідіть взаємозв'язок фінансової інфраструктури з фінансовим сектором економіки.

3. Дослідіть взаємозв'язок фінансової інфраструктури з фінансовим ринком.

4. Дослідіть взаємозв'язок фінансової інфраструктури з ринком фінансових послуг.

5. Визначити основні передумови надійного функціонування фінансової інфраструктури.

6. Дайте характеристику управлінської фінансової інфраструктури.

7. Охарактеризуйте інституційну фінансову інфраструктуру.

Література до теми:

1. Василик О.Д. Теорія фінансів: Підручник. – К.: НІОС, 2000, 416 с.
2. Опарін В.М. Фінанси (загальна теорія): Навч. посібник. – К.: КНЕУ, 1999. – 164 с.
3. Карпінський Б. А. Фінансова система. Навч. посіб. / Б. А. Карпінський – К.: «Центр навчальної літератури», 2003. – 272 с.
4. Юхименко П.І., Федосов В.М., Лабезник Л.Л. Теорія фінансів: Підручник / За ред. В. М. Федосова, С. І. Юрія. – К.: ЦУЛ, 2010. – 576 с.

ТЕМА 6. Особливості фінансової діяльності суб'єктів господарювання в різних секторах економіки

Питання для обговорення:

1. Загальна характеристика суб'єктів господарювання
2. Характеристика фінансової діяльності суб'єктів господарювання реального сектора економіки
3. Характеристика фінансово-посередницької діяльності суб'єктів фінансового ринку
4. Організація фінансової діяльності страхових компаній
5. Фінансова діяльність організацій і установ, створених органами виконавчої влади
6. Особливості фінансової діяльності некомерційних організацій (об'єднань громадян)
7. Фінансова діяльність підприємців – фізичних осіб

Тести:

1. До суб'єктів господарювання сфери суспільного виробництва не відносяться:
 - а/ державні підприємства
 - б/ акціонерні товариства
 - в/ органи місцевого самоврядування.
2. Фінансові корпорації – це...
 - а/ організації, які займаються фінансово-посередницькою діяльністю на фінансовому ринку;
 - б/ організації, які займаються ринковим виробництвом товарів та послуг;
 - в/ організації, що обслуговують домашні господарства.
3. Некомерційні організації – це...
 - а/ організації, які займаються фінансово-посередницькою діяльністю на фінансовому ринку;
 - б/ організації, які займаються ринковим виробництвом товарів та послуг;
 - в/ організації, що обслуговують домашні господарства.
4. Внутрішні фінансові відносини підприємства не включають:
 - а/ розподіл доходу і формування прибутку;
 - б/ утворення та використання фондів підприємств;
 - в/ відносини з бюджетом.
5. До зовнішніх фінансових відносин підприємства не входять:

а/ розподіл доходу і формування прибутку;

б/ відносини зі страховими компаніями;

в/ відносини з бюджетом.

б. Джерелом утворення статутного фонду державного підприємства є:

а/ власний капітал підприємця;

б/ асигнування з бюджету;

в/ внески засновників.

7. Основні фонди – це...

а/ частина виробничих фондів, які повністю споживаються в кожному виробничому циклі;

б/ частина засобів виробництва, які переносять свою вартість на продукцію по частинах;

в/ частина фінансових ресурсів, яка постійно перебуває в обігу.

8. Оборотні кошти – це ...

а/ частина виробничих фондів, які повністю споживаються в кожному виробничому циклі;

б/ частина засобів виробництва, які переносять свою вартість на продукцію по частинах;

в/ частина фінансових ресурсів, яка постійно перебуває в обігу.

9. Оборотні фонди – це:

а/ частина виробничих фондів, які повністю споживаються в кожному виробничому циклі;

б/ частина засобів виробництва, які переносять свою вартість на продукцію по частинах;

в/ частина фінансових ресурсів, яка постійно перебуває в обігу.

10. Фінансовим результатом підприємства є...

а/ прибуток;

б/ витрати;

в/ виручка від реалізації.

11. Фінансовий ринок – це...

а/ сукупність обмінно-перерозподільних відносин, пов'язаних з процесами купівлі-продажу фінансових ресурсів;

б/ сукупність фінансово-кредитних відносин;

в/ сфера різноманітних послуг, що надаються суб'єктам фінансових відносин.

12. Кредитний ринок – це...

а/ сукупність обмінно-перерозподільних відносин, пов'язаних з процесами купівлі-продажу фінансових ресурсів;

б/ сукупність фінансово-кредитних відносин;

в/ сфера різноманітних послуг, що надаються суб'єктам фінансових відносин.

13. Банківський кредит – це...

а/ форма взаємовідносин між позичальниками і спеціалізованими кредитними установами;

б/ сукупність фінансово-кредитних відносин;
в/ відносини купівлі-продажу між суб'єктами господарювання з відстрочкою платежу

14. Комерційний кредит – це...

а/ форма взаємовідносин між позичальниками і спеціалізованими кредитними установами;

б/ сукупність фінансово-кредитних відносин;

в/ відносини купівлі-продажу між суб'єктами господарювання з відстрочкою платежу.

15. Цільові надходження комерційного банку – це...

а/ ресурси, придбані у центральному банку та на міжбанківському ринку;

б/ кошти, які банк використовує за дорученням;

в/ залишки на поточних рахунках клієнтів, депозитні вклади і сертифікати.

16. Запозичені кошти комерційного банку – це...

а/ ресурси, придбані у центральному банку та на міжбанківському ринку;

б/ кошти, які банк використовує за дорученням;

в/ залишки на поточних рахунках клієнтів, депозитні вклади і сертифікати.

17. Емітент – це...

а/ суб'єкт економіки, який, купуючи цінні папери інших суб'єктів вкладає кошти в їх діяльність;

б/ суб'єкт економіки, який здійснює випуск цінних паперів в обіг;

в/ особливий посередник на ринку цінних паперів.

18. Інвестор – це...

а/ суб'єкт економіки, який, купуючи цінні папери інших суб'єктів, вкладає кошти в їх діяльність;

б/ суб'єкт економіки, який здійснює випуск цінних паперів в обіг;

в/ особливий посередник на ринку цінних паперів.

19. Фондова біржа – це...

а/ колективний інвестор на ринку цінних паперів;

б/ суб'єкт економіки, який здійснює випуск цінних паперів в обіг;

в/ особливий посередник на ринку цінних паперів.

20. Індикативна функція фондової біржі полягає в...

а/ оцінці вартості й привабливості цінних паперів;

б/ організації торгівлі цінними паперами;

в/ забезпеченні достовірності котирування цінних паперів.

21. Регулятивна функція фондової біржі полягає в...

а/ оцінці вартості й привабливості цінних паперів;

б/ організації торгівлі цінними паперами;

в/ забезпеченні достовірності котирування цінних паперів.

22. Первинний ринок цінних паперів являє собою:

а/ операції перепродажу цінних паперів;

б/ організацію торгівлі цінними паперами поза біржею;

в/ випуск цінних паперів в обіг на основі оголошення про емісію.

23. *Вторинний ринок цінних паперів являє собою:*

а/ операції перепродажу цінних паперів;

б/ організацію торгівлі цінними паперами поза біржею;

в/ випуск цінних паперів в обіг на основі оголошення про емісію.

4. *Ризик – це...*

а/ можлива небезпека будь-якого несприятливого результату;

б/ результат стихійного лиха;

в/ збитки, які можуть бути завдані фізичним і юридичним особам.

25. *Страхування – це ...*

а/ формування власних страхових фондів за рахунок власних ресурсів і доходів;

б/ система обмінно-перерозподільних відносин з приводу формування і використання колективних страхових фондів;

в/ сукупність обмінно-перерозподільних відносин, пов'язаних з процесами купівлі-продажу фінансових ресурсів.

26. *Самострахування – це ...*

а/ формування власних страхових фондів за рахунок власних ресурсів і доходів;

б/ система обмінно-перерозподільних відносин з приводу формування і використання колективних страхових фондів;

в/ сукупність обмінно-перерозподільних відносин, пов'язаних з процесами купівлі-продажу фінансових ресурсів.

27. *Страховий платіж – це ...*

а/ перерахування одноразово чи поетапно коштів страхувальником страховику;

б/ розмір плати з одиниці страхової суми;

в/ виплата страховиком застрахованому повної чи часткової суми збитків.

28. *Страховий тариф – це ...*

а/ перерахування одноразово чи поетапно коштів страхувальником страховику;

б/ розмір плати з одиниці страхової суми;

в/ виплата страховиком застрахованому повної чи часткової суми збитків.

29. *Страхове відшкодування – це ...*

а/ перерахування одноразово чи поетапно коштів страхувальником страховику;

б/ розмір плати з одиниці страхової суми;

в/ виплата страховиком застрахованому повної чи часткової суми збитків.

30. *Фінансування бюджетної організації здійснюється на основі...*

а/ запланованих заходів;

б/ кошторису доходів і видатків;

в/ комерційного розрахунку.

31. *Громадські організації визнають власними ресурсами:*

а/ прибутки від господарської діяльності;

б/ надходження від вступних та членських внесків;
в/ акціонерний капітал.

Питання для самоперевірки та контролю:

1. Дайте визначення суб'єктам господарювання та їх утворенням в національній економічній системі.
2. Дослідіть особливості фінансової діяльності суб'єктів господарювання реального сектора економіки.
3. Визначити фінансові відносини виробничих підприємств в умовах ринкової економіки.
4. Покажіть, як функціонує механізм фінансової діяльності виробничого підприємства.
5. Покажіть, як формуються фінансові ресурси на підприємствах різних форм власності.
6. Дайте характеристику та визначте призначення фінансових ресурсів підприємства.
7. Як класифікуються фінансові ресурси підприємства?
8. Охарактеризуйте витрати та фінансові результати виробничого підприємства.
9. Дайте загальну характеристику фінансовому ринку
10. Визначити особливості фінансово-посередницької діяльності суб'єктів фінансового ринку.
11. Визначити особливості фінансово-посередницької діяльності суб'єктів ринку цінних паперів.
12. Дослідіть особливості фінансової діяльності суб'єктів ринку фінансових послуг.
13. Покажіть особливості фінансово-посередницької діяльності суб'єктів кредитного ринку.
14. Як організована фінансова діяльність страхових компаній?
15. Як організована фінансова діяльність організацій і установ, створених органами виконавчої влади?
16. Покажіть особливості фінансової діяльності некомерційних організацій.
17. Дослідіть особливості фінансової діяльності підприємців – фізичних осіб.

Література до теми:

1. Бюджетний Кодекс України – № 2456-VI від 08.07.2010 // ВВР, (із останніми змінами).
2. Бланк І. О. Управління фінансами підприємств: Підруч. / І. О. Бланк, Г. В. Ситник. – К., 2006. – 780 с.
3. Василик О.Д. Теорія фінансів: Підручник. – К.: НІОС, 2000, 416 с.
4. Внукова Н.М., Успенко В.І., Временко Л.В. Страхування: теорія та практика.– Х.: Бурун-книга, 2005.– 376с.

5. Карпінський Б. А. Фінансова система. Навч. посіб. / Б. А. Карпінський – К.: «Центр навчальної літератури», 2003. – 272 с.
6. Конституція України від 28 червня 1996 // Відомості Верховної Ради (ВВР). – 1996. – № 30 (із останніми змінами).
7. Опарін В.М.Фінанси (загальна теорія): Навч. посібник.– К.:КНЕУ,1999.–164с.
8. Опарін В.М.Фінанси (Загальна теорія): Навч. посібник.– 2-ге вид., доп. і перероб. – К.:КНЕУ, 2002. – 240 с.
9. Податковий Кодекс України – № 2755-VI від 02.12.2010 // ВВР, (із останніми змінами).
10. Страхування: підручник / За ред. В. Д. Базилевича. – К.: Знання, 2008. –1019 с.
11. Фінанси: вступ до фаху: Навчальний посібник / Внукова Н.М., Успенко В.І. – Харків: БУРУН і К, 2005. – 352с.
12. Фінанси: підручник / За ред. С. І. Юрія, В. М. Федосова. – К.: Знання, 2008. – 611 с.
13. Юхименко П.І., Федосов В.М., Лабезник Л.Л. Теорія фінансів: Підручник / За ред. В. М. Федосова, С. І. Юрія. – К.: ЦУЛ, 2010. – 576 с.

3 ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ

Студенти, що бажають отримати високу підсумкову оцінку мають можливість додатково виконати індивідуальне завдання. Виконання індивідуального завдання сприяє поглибленню і закріпленню теоретичних знань.

Індивідуальне завдання є видом позааудиторної самостійної роботи студента навчального чи навчально-дослідницького характеру, яке виконується в процесі вивчення програмного матеріалу навчального курсу і завершується разом із складанням заліку із даної навчальної дисципліни.

Напрямки індивідуального завдання:

1. Економічна освіта в системі економічної культури суспільства.
2. Основні положення закону України «Про вищу освіту».
3. Основні види професійної діяльності економіста.
4. Поняття та види рівнів освіти.
5. Структура освітньо-професійної програми підготовки економіста.
6. Економічне навчання як процес зміни економічної поведінки людей.
7. Проблеми організації економічної освіти в Україні.
8. Необхідність і можливість пізнання світу
9. Методи підвищення ефективності праці студента під час навчальних занять.
10. Правові підстави, умови і порядок відрахування невстигаючого студента.
11. Поняття та основні характеристики корпоративної культури.
12. Характеристика основних способів проведення навчальних занять у вузі: лекції; семінари; навчальна практика
13. Економічна освіта в Росії.
14. Економічна освіта в країнах Балтії.
15. Економічна освіта в країнах Європи.
16. Економічна освіта в США.
17. Економічна освіта в Японії.
18. Сучасне розуміння економіки.
19. Економічне мислення як мета економічної освіти.
20. Ступеневий принцип неперервної освіти в Україні.
21. Навчальні економічні ігри та їх кваліфікація.
22. Ефективність використання ігрових форм у навчальному процесі.
23. Самостійна робота як методична проблема.
24. Форми активізації самостійної роботи.
25. Контроль і оцінювання результатів економічного навчання.

4 ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ЗАЛІКУ

1. Місце курсу в системі наукових дисциплін. Зв'язок з іншими економічними дисциплінами.
2. Предмет та завдання курсу, його значення в професійній підготовці економіста.
3. Економічна освіта в системі економічної культури суспільства.
4. Проблеми організації економічної освіти в Україні.
5. Правове регулювання вищої освіти в Україні.
6. Основні положення закону України «Про вищу освіту».
7. Сучасне розуміння економіки як дисципліни.
8. Навчальні програми з економічних дисциплін.
9. Галузевий стандарт вищої освіти.
10. Освітньо-професійна програма (ОПП) – державний нормативний документ.
11. Освітньо-професійна характеристика (ОКХ) підготовки бакалаврів, спеціалістів та магістрів з економіки підприємства.
12. Навчальний план. Нормативні та вибіркові дисципліни.
13. Економіка та спеціалісти з економічних питань.
14. Економічне мислення як мета економічної освіти.
15. Компоненти професійної готовності майбутніх економістів.
16. Основні завдання вищого навчального закладу.
17. Організація навчального процесу на факультеті.
18. Роль і види студентських комунікацій.
19. Розкрийте сутність та структуру інформаційного забезпечення.
20. Поняття про наукову інформацію, її види та ознаки.
21. Інформаційно-пошукова мова бібліотек УДК, ББК.
22. Поняття та види каталогів.
23. Функції навчальних занять та самостійної роботи.
24. Сутність лекцій, як основного інструментарію навчального процесу.
25. Види лекцій, які можуть застосовуватись в навчальному процесі.
26. Організація і форми самостійної роботи.
27. Атестація навчальної роботи у ВНЗі.
28. Завдання виховання як процесу формування особистості.
29. Фактори, що впливають на працездатність.
30. Правила та фази гігієни розумової праці

5 ПОРЯДОК І КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ

Якість засвоєння дисципліни «Вступ до фаху» оцінюється у балах відповідно до кредитно-трансферної системи, прийнятої в Університеті та шкалою ECTS. Зарахованим має бути заліковий модуль, що отримав позитивну оцінку. Незадовільна оцінка за будь-який заліковий модуль не компенсується оцінками інших модулів. Підсумкова оцінка засвоєння навчального матеріалу виставляється за результатами кредитно-модульних контролів та заліку.

Співвідношення оцінок наведено у таблиці.

Таблиця 5.1 – Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Критерії оцінки:

A – «Відмінно» – 90 – 100. Студент виявляє особливі творчі здібності, вміє самостійно здобувати знання, без допомоги викладача знаходить джерела інформації, використовує набуті знання і вміння в нестандартних ситуаціях, переконливо аргументує відповіді.

B – «Дуже добре» – 82 – 89. Студент вільно володіє вивченим обсягом матеріалу, застосовує його на практиці, вільно розв'язує справи і задачі в стандартних ситуаціях, самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких незначна.

C – «Добре» – 75 – 81. Студент під керівництвом викладача вміє зіставляти, узагальнювати, систематизувати інформацію, в цілому самостійно застосовувати її на практиці, контролювати власну діяльність, виправляти помилки, серед яких є суттєві, добирати аргументи на підтвердження певних думок.

D – «Задовільно» – 69 – 74. Студент відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень, з допомогою викладача може аналізувати матеріал, виправляти помилки, серед яких є значна кількість суттєвих.

Е – «Задовільно» – 60 – 68. Студент володіє матеріалом на рівні, вищому за початковий, значну частину його відтворює на продуктивному рівні.

FX – «Незадовільно з можливістю повторного складання» – 35 – 59. Студент володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу.

F – «Незадовільно з обов'язковим повторним курсом» – 1 – 34. Студент володіє матеріалом на рівні елементарного розпізнання і відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів.